

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертаційну роботу
Курцевої Олени Вячеславівни
«ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ ОСВІТНІХ САЙТІВ ТА ПОРТАЛІВ:
ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНІ ЗАСОБИ ВИРАЗНОСТІ»
подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
«022 Дизайн» (галузь знань 02 – Культура і мистецтво)

Актуальність теми дослідження.

Своєчасність наукової розвідки характеризується узгодженням розглянутих у роботі питань з перспективними напрямками міжнародних науково-практичних досліджень в галузі веб-дизайну та активністю впровадження цифрових електронних інтерактивних засобів в освітній процес навчальних закладів різних рівнів акредитації.

Проблематика, яка висвітлюється у даній науковій роботі, спрямована на розв'язання питання репрезентації інформації, адаптивності текстових та аудіовізуальних матеріалів під потреби користувача, естетичній наповненості веб-простору та визначення засобів художньої виразності освітніх платформ.

На актуальність обраної теми наукової роботи вказує той факт, що з кожним роком імплементація цифрових технологій в навчальний процес зростає. Сучасна світова практика проведення різноманітних освітніх програм та самопрезентація навчальних закладів в Інтернет-просторі актуалізувала питання не лише якості навчально-методичного матеріалу, а й висвітлила необхідність у естетичній виразності освітніх сайтів, їх ексклюзивності та максимальній зручності користування.

Затребуваність отримання освіти в дистанційному форматі стає все більш розповсюдженим явищем. Даний процес пов'язано із такими факторами як: посилення міграції населення, зосередження науково-технічних та освітніх центрів у великих містах та неможливість фізичної присутності людей в означених інституціях, розвиток ринкової економіки, необхідність у підвищенні професійної кваліфікації та підтвердження компетентності фахівців різних галузей.

Дистанційний формат навчання є однією з форм системи безперервної освіти, яка покликана реалізувати права людини на здобуття необхідних знань. Сучасна дистанційна освіта в форматі цифрового виміру реалізує нову освітню модель, яка дозволяє здійснювати безперервне самовдосконалення, спрямована формувати у індивіда технології швидкого та зручного доступу, опрацювання та подальшого застосування інформації.

На користь актуальності обраної теми свідчить розповсюджена світова практика впровадження масштабних відкритих освітніх платформ як складових повноцінного процесу навчання та відсутність фундаментальних наукових розвідок в галузі систематизації художньо-образних засобів виразності, що застосовуються при розробці освітніх порталів та сайтів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

За своїм змістом дисертаційна робота здобувача повністю відповідає восьмому рівню Національної рамки кваліфікацій, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341, що зазначено у п. 5 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Наукові положення, рекомендації та висновки дисертації спираються на самостійні дослідження автора, що включають аналіз вітчизняної та зарубіжної наукової літератури із зазначеної проблематики; формування концептуального бачення історіографічної ситуації, досліджені основних напрямків розвитку; аналіз зарубіжного досвіду таксономії навчальних веб-сайтів; запропонованні типологію вітчизняних освітніх веб-сайтів та порталів на основі критеріїв візуальної репрезентації та засобів художньої виразності; досліджено та охарактеризовано основні компоненти системи виражальних засобів; сформульовано коло рекомендацій щодо використання системи.

Викладені в науковій роботі основні положення є достатньо обґрунтованими. Вони базуються на фундаментальних положеннях сучасної науки, результатах дослідження українських та зарубіжних вчених, роботах веб-дизайнерів, а також знаннях та досягненнях суміжних галузях, зокрема освітньої.

Наукова робота викладена на 225 сторінках машинописного тексту, складається зі вступу, 4 розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків, якій містить альбом ілюстрацій і таблиці. Обсяг основного тексту дисертації складає 153 сторінок друкованого тексту. Робота ілюстрована 64 сторінками та 7 таблицями. Список використаних джерел містить 112 найменувань.

У **вступі** дисертантка розкриває загальну характеристику роботи, формулює мету дослідження, об'єкт і предмет дослідження, окреслює наукові і прикладні задачі. Продемонстровано, що аналіз стану дослідженості

проблеми засвідчує актуальність та важливість розглянутих та проаналізованих питань.

У **першому** розділі роботи здійснено аналіз літературних джерел за темою дослідження та чітко окреслено джерела дослідження. Автором розглянуто проблематику виражальних засобів веб-дизайну у сучасному вітчизняному науковому дискурсі та проаналізовано сучасні зарубіжні дослідження з питань художньо-образної та репрезентативної культури веб-дизайну.

Аналізуючи концепцію інфотейменту в науковій літературі, автор приходять до висновку, що в мультимедійному просторі веб-дизайну атрактивність, як провідна риса інфотейменту, спирається на проблематику темпоральності інтернет-комунікації. Означений погляд на проблематику розширює рамки та відкриває нові горизонти для дослідження даного питання.

Систематизація джерел дослідження надала автору можливість визначити компоненти, які входять в загальну структурно-графічну систему веб-сайтів: 1) структурно-логічна модель; 2) зображально-навігаційна модель; 3) модель художньо-образного репертуару веб-сайту

Для вирішення поставлених завдань автором було використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. У рамках першої групи найбільше значення мали методи узагальнення, аналізу та синтезу, дедукції та індукції, а також методи порівняльного аналізу у контексті загальнонаукового гуманітарного підходу.

У **другому** розділі досліджуються та визначається типологічна характеристика дизайну освітніх сайтів та порталів, що потребує окремої уваги до визначення та обґрунтування критеріїв типології дизайну. У контексті зазначених критеріїв виділено три типи, які найкраще репрезентуються через інтерпретаційні можливості дизайн-підходу, а саме: 1) корпоративний; 2) креативний; 3) респонсивний.

В даному розділі підсумовано практичний досвід та визначено три провідні типи веб-порталів, на яких представлено різноманітні навчальні матеріали: 1) інтернет-ресурс представницького типу; 2) веб-ресурс навчального типу; 3) інтернет-ресурс універсального типу, що поєднує структурні компоненти двох попередніх типів. Показано, що баланс між функціональною та художньо-образною природою навчальних веб-сайтів напряду залежить від жанрової репрезентації, що актуалізує проблематику між-жанрової та внутрішньо-жанрової класифікації.

Автор підкреслює, що розробка веб-сайтів та освітніх порталів мають самостійну художню мову інтернет-культури.

У **третьому** розділі представлено аналіз просторово-композиційної структура мережевих ресурсів. Показано, що він спирається на засади екранної композиції, яка має свої особливості у порівнянні із композиційними рішеннями друкованого розвороту поліграфічного видання.

Мережеве споживання інформації змінює практику застосування поліграфічних принципів роботі із просторово-композиційними рішеннями, де важливого значення набуває параметр композиційної поведінки елементів. Шрифтові рішення лишаються найбільш сталою системою інформування та використовується в якості засобу пред'явлення, передачі та інтерпретації повідомлень. Водночас його функціонал як інструменту читання має вкрай виразні художні властивості, які можуть як посилити/послабити інформативність повідомлення, так і виступати в ролі самостійного актора в художньому репертуарі дизайн рішень.

Дослідниця виявляє тріадну структуру типології, що має значення для засобів художньої виразності: 1) шрифт-шрифт; 2) шрифт-знак; 3) шрифт-ілюстрація. При цьому варто звернути увагу на аспект переходу шрифту в зображення.

Показано, що серед головних показників художньо-стильового апарату, ключовими є: 1) художньо-емоційна визначеність; 2) змістовна асоціація із контекстом; 3) функціональність декоративного змісту (підпорядкованість всіх елементів утилітарній меті).

У **четвертому** розділі доведено, що вагоме значення у системі виражальних засобів навчальних веб-ресурсів відіграють як цілком традиційні групи засобів (колір, форма, композиція), так і контекстуальні сукупності засобів, які поєднуються у спільний комплекс емотивного споживання естетики та функціональності веб-сайту.

Доведено, що у випадку розробки коліно-тонового комплексу навчального веб-сайту варто зосередитися на контролі трьох найбільш важливих компонентів системи виражальних засобів: 1) участі кольору у побудові форми та площини; 2) субординації змісту повідомлень за допомогою кольору (первинне – вторинне); 3) ранжуванні емоційного ставлення до контенту.

В розділі окреслено компонентну модель виражальних засобів, яка демонструє взаємозв'язок між задачами дидактичного управління контентом та художньо-образним інструментарієм: 1) інтерактивність навчання; 2) врахування характеристик самостійного навчання; 3) врахування цільової аудиторії; 4). розширення інформації доступної для спільного використання. Відповідно до даної моделі дослідницею визначено ролі компонентів системи

виражальних засобів, зміст компонентів та особливості застосування у дизайні освітніх сайтів та порталів.

Автором виявлено чотирьохрівневу модель інтерфейсу користувача: 1) Концептуальний рівень; 2) семантичний рівень; 3) синтаксичний рівень; 4) лексичний рівень. На кожному рівні дослідницею визначені рекомендації щодо типового репертуару виражальних засобів.

Висновки дисертації відповідають поставленим завданням роботи, повноцінно розкривають зміст наукового дослідження та підсумовують результати.

Отже структура дисертації відображає мету й завдання дослідження. Дисертація оформлена згідно вимог МОН України та відповідного Положення ХДАДМ до кваліфікаційних праць такого рівня.

Достовірність і наукова новизна одержаних результатів.

Достовірність основних положень дисертації підтверджується рядом доведених теоретичних положень, аналітичними даними, які наведені в додатках роботи, апробації результатів дослідження на науково-практичних конференції та публікаціями у фахових виданнях.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній вперше проаналізована актуальна українська та зарубіжна наукова література із зазначеної проблематики; сформовано концептуальне бачення ситуації, досліджені основні напрямки розвитку проблеми.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження.

Теоретичне значення роботи полягає у структуруванні розрізненого матеріалу щодо художньо-образних засобів виразності, які застосовуються в дизайні освітніх сайтів та порталів. Важливим є відзначення першочергової ролі візуального контенту з позиції привертання уваги відвідувачів платформ для навчання. Вагомим внеском є розгляд питання інфотейменту та атрактивності в мультимедійному просторі. Виявлення виражальних засобів у композиційній структурі освітнього інтернет-ресурсу, засобів виразності шрифтової репрезентації та художньо-стильового репертуару в дизайні освітніх сайтів та порталів підсумовує практичний світовий досвід та відкриває нові горизонти в наукових розвідках як в даному напрямку мистецтвознавства, так і у суміжних галузях.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у тому, що основні положення дисертації, фактологічний матеріал можуть бути використані у подальшій розробці окресленої теми та практичній діяльності веб-дизайнерів, особливо у напрямку проектування інтернет-ресурсів для

завдань освіти та науки. Окремі теоретичні узагальнення проведеного дослідження можуть бути корисними для студентів напрямків «Графічний дизайн», «Мультимедійний дизайн».

Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях

Основні положення були оприлюднені у 3 наукових публікаціях. Всі вони (3 публікації) у виданнях, що включені до переліку МОН України. Також 3 публікації за темою дисертації оприлюднено у збірках матеріалів та тез доповідей наукових конференцій, з яких 1 – за кордоном.

Таким чином, наукові результати, викладені в дисертаційній роботі, повністю висвітлені у наукових публікаціях здобувача та відповідають вимогам п. 8-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам.

За своєю структурою дисертація на тему «Особливості дизайну освітніх сайтів та порталів: художньо-образні засоби виразності», укладається у чітку послідовну форму, де у початкових розділах аналізується джерельна база та типологічні характеристики дизайну освітніх сайтів і порталів, а в заключній частині роботи синтезуються виражальні засоби у методологій проектування освітніх сайтів та порталів.

Дотримання академічної доброчесності.

Наукова робота є завершеною науковою працею і свідчить про дотримання принципів академічної доброчесності. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають належні посилання на відповідне джерело.

Поряд із загальною позитивною оцінкою дисертації, слід звернути увагу на окремі **дискусійні моменти, зауваження та пропозиції:**

1. Аналіз наукової роботи дозволяє зазначити, що в тексті наявна велика кількість оборотів, в яких застосовуються особові та присвійні займенники: «на наш погляд», «нами розглянуто», «нами визначено», «нам важливо підкреслити», «за нашими висновками», «ми відзначили», «ми бачимо», «нас

зацікавило», «на наше переконання», «нас цікавить у першу чергу», «додамо від себе», «ми вже мали змогу переконатися» та ін. Вважаємо, що такі формулювання більш доречні в усному науковому мовленні, наприклад, під час виступу на науковій конференції. Проте при написанні наукової роботи, ймовірно, більш доцільно було б застосовувати безособові дієслівні форми та невизначено-особисті пропозиції.

Окрім цього в тексті присутні слова іншомовного походження, які більш характерні для текстів публіцистичного характеру (скролінг [с. 73], фрейми [с. 20, 69, 73, 75, 98, 102, 105], «драйвовий» [с. 94], ноу-хау [с. 104], меседж [с. 18, 24, 52, 58, 106, 118, 222] та ін.).

На погляд опонента, вищезазначені аспекти дещо зменшують наукових стиль написання кандидатської дисертації.

2. Ознайомлення зі змістом дисертації надало можливість окреслити проблему формулювання певних висловів, що зустрічаються в тексті. Виразним прикладом є вислів, яке автор дослідження надає при аналізі наукової публікації Н. Складенко з теми дослідження у п. 1.1: «Так, на прикладі дизайну книго друку вчена показує як методологічне вістря проблематики, так я і предметні виклики дизайну доданої реальності у рамках різних аспектів предметного, просторового та графічного дизайну» [с. 14]. В якості пропозиції зазначимо, що можливо краще було б сформулювати даний вислів наступним чином: «На прикладі дизайну книго друку вчена виявляє як гострі методологічні питання, так і висвітлює практичні виклики створення доданої реальності у рамках різних аспектів предметного, просторового та графічного дизайну».

До даного пункту зауважень можна віднести складне для сприйняття речення, яке надане автором у другому розділі наукової роботи: «Виразальні засоби, приміром, для інтерпретації контенту факультету фізики та мистецтва в рамках університету потребують корегування у випадку розробки візуального супроводу тільки академії мистецтв» [п.2.1., с. 35]. Таке формулювання не дозволило цілком зрозуміти думку автора. Ймовірно, малось на увазі, що: «виразальні засоби для інтерпретації контенту факультету фізики потребують значних коректив по відношенню до засобів, які можуть бути застосовані для репрезентації факультету мистецтв».

Також незрозумілим є застосування терміну «навчальний дизайн», який застосовується дослідницею у другому розділі роботи. «Важливе значення для навчального дизайну має візуальна привабливість...» [п.2.3.2., с. 60]. І далі по тексту підпункту автор пише «дизайн для навчання». Можливо, малось на увазі «дизайн веб-сайтів та порталів для навчання» або «дизайн веб-сайтів та порталів із репрезентацією інформації для навчання».

Не чіткість формулювань, які зустрічаються у тексті дисертації, створюють складнощі у розумінні змісту роботи.

3. Видається суперечливим застосування окремих термінів, які не відображають проблем дизайну та взяті дослідницею із інших галузей. Наприклад, «Інтерфейс часто стає додатковим полем генерування образної аури продукту» [п.3.2.3.4., с. 95].

4. Маємо зазначити, що в науковій роботі допущено неточність стосовно одного географічного позначення. У третьому розділі дисертації автором позначено: «Так, азіатські країни, як приміром, Гонконг, надають перевагу використанню Інтернету для соціального спілкування та хобі» [п.3.3.2., с. 110]. Проте Гонконг не є окремою державою, а являє собою спеціальний адміністративний район Китайської Народної Республіки.

5. Аналіз тексту загальних висновків надав можливість висловити побажання, а саме: у першому пункті висновків дослідження автором розділено проаналізовані джерела за змістовними категоріями. В означені блоки було б доцільно додати прізвища провідних науковців кожного напрямку досліджень. Також в якості побажання зазначимо, що було б цікавим окреслити перспективи подальших наукових досліджень у даній галузі мистецтвознавства.

6. Відзначимо, що у списку використаних джерела є пункти, які подані за міжнародним стилем оформлення наукових публікацій АРА (American Psychological Association), а є література, яка оформлена за українським державним стандартом ДСТУ 8302:2015. Вважаємо, що перелік використаних джерел має бути оформлено за єдиним зразком.

Втім наведені зауваження не змінюють загальне позитивне враження від роботи, не принижують наукового та практичного рівня отриманих результатів та мають рекомендаційний характер.

Висновок про відповідність дисертації вимогам МОН України та відповідного Положення ХДАДМ. В цілому, за своїм рівнем, теоретичною та практичною цінністю, науковою новизною, змістом та оформленням дисертація КУРЦЕВОЇ Олени Вячеславівни «Особливості дизайну освітніх сайтів та порталів: художньо-образні засоби виразності» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України, від 12 січня 2022 р. № 44, «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань підготовки та атестації

здобувачів наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України, від 19 травня 2023 р. № 502 та «Положення про порядок присудження наукового ступеня доктора філософії», затвердженого рішенням Вченої ради, від 25 травня 2023 р, протокол № 29 та освітньо-наукової програми «Дизайн», спеціальності 022 «Дизайн».

Дисертація КУРЦЕВОЇ Олени Вячеславівни є самостійною, завершеною та актуальною науковою роботою, тому її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 022 – Дизайн в галузі знань 02 – Культура і мистецтво.

Офіційний опонент:

Кандидат мистецтвознавства,
старший викладач кафедри
образотворчого мистецтва
та дизайну Навчально-наукового
інституту культури і мистецтв
Сумського державного
педагогічного університету імені
А.С.Макаренка

/ Н.С. Брижаченко/

М.П. «___» _____ 2024 року

